

İstəklidostum, səmimi insan, professor Vaqif Ramazanovun aziz xatirəsinə

Kəlbəcərin işğalından 22 il ötür. Dəməli, 22 ildir ki, o dağlar-dərələr, o çəmənlər-meşələr düşmən tapdağında inləyir, "bizi qurtarın" deyərək çəkirlər. Hələlik onların bu haraylarına cavab vermə bilməsək də ümitsiz deyilik, iqtisadi qüdrətimiz getdikcə yüksəlir, ordumuz güclənir və bir vaxt o yerlərə qayıtmaq ümidimiz, inamımız gün-gündən artır. O xoşbəxt günü görcəyimizə əminəm və qəti olaraq inanıram ki, Kəlbəcəri, bütün Qarabağı düşmənlərdən təmizləyəcək, yurd yerlərimizi bərpa edəcək, o cənnət-məkan yerləri yenidən gəzəcək və təbiət gözəlliklərini seyr edəcəyik. Amma çox-çox əfsuslar olsun ki, minlərlə Vətən övladına bu xoşbəxtlik heç vaxt qismət olmayacaq, çünki onlar artıq haqq dünyasına qovuşmuşlar. Onlardan biri də Kəlbəcər dağlarının vuruğunu, bir neçə ay bundan əvvəl dünyasını dəyişmiş dəyərli insan Vaqif Ramazanovdur. O, Bakı Dövlət Universitetinin Faydalı qazıntılar kafedrasının professoru, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru və yüzlərlə tələbənin sevimli müəllimi idi.

Vaqif Ramazanov haqqında keçmiş zamanda danışmaq mənim üçün çox ağırdır. Onu belə tezliklə itirəcəyimizə heç inanmırdım. Amma bu həyatdır, barışmağa məcburuq. İstənilən halda, yaxın adamı, yaxşı insanı, dostu itirmək ağırdır, üzücüdür. Təsəllimiz onun qoyub getdiyi xeyirxah əməlləri, xoş xatirələridir.

Çox gözəl insani keyfiyyətləri ilə bərabər, Vaqif Ramazanov həm yaxşı geoloq, həm yaxşı alim, həm də yaxşı pedaqoq idi. Onu düz 40 il əvvəl - 1975-ci ildən, Kəlbəcərdə Kiçik Qafqaz Ekspedisiyasının Ağduzdağ geoloji-axtarış dəstəsində çöl təcrübəsi keçən zamandan tanıyırdım. O, həmin dəstənin baş geoloqu idi. Geoloji dəstə Ketidağ, Dəlidağ tərəflərdə, İstusuyun ətraflarında, Bağır-saq dərəsində, Tutqun dərəsinin yuxarılarında - Qazixanlı, Qaraxançallı, Ağzıbir, Qalaboynu sahələrində qızıl yataqlarının axtarışını aparırdı.

Kəlbəcəri, onun füsunkar təbiətini, qarlı zirvələrini, bənzərsiz çəmənlərini, gur çaylarını sevmək üçün kəlbəcərlilərimə şərt deyil, cəmi bir dəfə görmək yetərdi ki, o yerlərə həmişəlik vurulasan. Vaqif müəllim isə o dağlarda illərlə geoloq işləmiş, Fərhad kimi külüng (çəkiç) çalmış, Kəlbəcər torpaqlarını qarış-qarış gəzmiş, onun altında yatan filiz (qızıl, mis, civə, molibden və s.) yataqlarının üzə çıxarılmasında dəyərli xidmətlər göstərmişdir.

Bu günlər Kəlbəcərin işğalı günüdür və hər il aprelin 2-də mən, xəyalən də olsa, 22 ildir düşmən tapdağında əzilən Kəlbəcər torpaqlarına, onun əsir düşmüş dağlarına, möhtəşəm qayalarına, orada yaddaşıma hopmuş şirin xatirələrə qayıtmaq istəyirəm. Geri dönmək ümidimiz sönməsin deyərək, o yerləri bir daha xatırlamaq, yada salmaq istəyirəm. Kəlbəcəri yad etməklə Vaqif müəllimin də ruhunu şad etmiş olaraq, çünki o da Kəlbəcəri, onun təbiətini, qarlı dağlarını, dəlisov çaylarını, güllü-çiçəkli geniş çəmənlərini çox sevirdi. Onun namizədlik dissertasiyasının mövzusu da Kəlbəcərin filiz yataqlarının öyrənilməsi ilə bağlı idi. Çoxlu kəlbəcərlidostu-tanı-

İmzaları Kəlbəcər qayalarında qalan geoloq-alim

şı vardı, uzun müddət onlarla əlaqəsini kəsməmişdi.

Kəlbəcərdə çöl təcrübəsi keçərkən, digər geoloqlar kimi, biz də məzəli, bəzən gülməli, bəzən də qorxulu hadisələrlə rastlaşırdıq. Bir gün İstusuyun yuxarısında Bağır-saq adlı dərədə axtarışa çıxmışdıq. Adından göründüyü kimi əyri-üyrü dərə Dəlidağın ətəklərinə doğru uzanıb gedir. Günorta vaxtı idi, sakitlikdə təkə dəre boyu axıb Tərtər çayına qovuşan çayın şırıltısı eşidilirdi. Birdən yuxarıdan səs gəldi. Kimsə:

Əsirlikdə qalan Kəlbəcər

- Ay incinar, ay incinar, əə, bir bəridən gəl, bəridən gəl, - deyərək bizi haraylayırdı. Yuxarı baxanda dərənin başında oturmış bir adamın qışqır-qışqır əl etdiyini gördük. Səs zəif eşidildiyindən onun nə dediyi tam anlaşılmırdı. Vaqif

baxmalıyıq, amma sən bizim bu çobanların dediklərinə çox da fikir vermə, - deyərək əlavə etdi.

Dərə dərin, yamac isə dik idi. Xeyli əziyyətdən sonra çobanın yanına gəlib çatdıq, çöl çantamızı (ryukzak), çəkicimizi yerə qoyub, heç nəfəsimizi dərməyə macal tapmamış çoban irişə-irışə:

- Ay incinar, bir papros ver, çəkək, - dedi. Mən sanki qulaqlarıma inanmırmış kimi çobanın üzünə baxıb, qəzəbimi güclə boğaraq:

- Nə deyirsən, a kişi? - deyərək soruşdum. O, isə heç əhvalını pozmadan:

- Heç, deyirəm bəlkə, paprosunuz ola, məninki qurtarıb, - dedi.

Pərt olmuşdum, çobana nə deyəcəyimi bilmirdim. Vaqif müəllimi isə gülmək tutmuşdu. Mənim pərtliyimi görüb, çobanı məzəmmət elədi və ondan bir qədər aralandıqdan sonra mənim könlümü açmaq üçün gülə-gülə dedi:

- Gördün, çoban bizi necə həriflədi? Sənə dedim, fikir vermə. Bizim çobanlar, maşallah, çox fərəsətlidirlər, oxumamış yuristdirlər, "qorını" yuristlər.

Bu sözlərdən sonra məni də gülmək tutdu və biz xoş əhval-ruhiyyə ilə işimi-

zə davam etdik.

Təbii ki, Vaqif müəllimlə Kəlbəcər dağlarında başımıza gələn maraqlı əhvalatların hamısını yazmaq imkan xaricindədir, amma yaddaşıma həkk olunmuş bəzi məqamları yeri gələndə söylə-

Rəşid Fətəliyev
geologiya - mineralogiya
üzrə fəlsəfə doktoru

kürək-kürəyə verib qorunmadığımız, İstisu bulaqlarında çimməyimiz, iyun ayında Dəlidağın yamacında qar üstündə sürüşməyimiz və s. və i.a. bu kimi hadisələrin hər biri bir hekayənin mövzusu ola biləcək qədər maraqlı idi.

Yadda qalan məqamlardan biri də Dəlidağda, təxminən 3000-3300 m yüksəklikdə, sərt, sal qranit qayalardan çıxan cingiltili səslər idi. Nümunə götürmək üçün onlara çəkiclə vuranda güclü, cingiltili səslər çıxırdı, sakit dağlarda, dərələrdə uzun-uzadı, vahiməli əks-səda verir və biz bu qəribə hadisəyə heyran qalırdıq. İndi də mənə elə gəlir ki, o səslər qulaqlarımdan heç getməyib, hələ əks-səda verir. Mən çəkiç zərbəsi ilə qopardılan hər suxur parçasının yerini geoloqların özünəməxsus imzaları hesab edirdim və bu hesabla Vaqif müəllim Kəlbəcər dağlarında, qayalarında görün nə qədər "imzalar" qoymuşdur.

Bəli, həmin il çöl təcrübəm çox zəngin təəssüratlarla başa çatdı və mən Vaqif müəllimlə dostlaşdım. Qısa müddətdə ondan çox şey öyrəndim, həm geologiya, həm də həyat dərsləri aldım və bununla həmişə fəxr edirəm.

O, 1978-ci ildə o, istehsalatdan ayrılıb, elmi-pedaqoji fəaliyyətə keçdi, tezliklə dissertasiya müdafiə edərək, elmlər namizədi (1981), daha sonra isə elmlər doktoru (1993) elmi dərəcəsi adını aldı və Bakı Dövlət Universiteti Faydalı qazıntılar kafedrasının professoru oldu.

Sonralar mən də geologiya sisteminə bir qədər uzaqlaşdım - məsul dövlət vəzifəsinə dəvət olundum, əlaqələrimiz sənəyə də, arabilir görüşür, zəngləşirdik. Dağlarda, xüsusilə Kəlbəcərdə birgə yaşadığımız xoş anları, şirin xatirələri yada salırdıq. Kəlbəcəri itirməyimiz onu sarsıtmışdı, qala kimi bir məkanın düşməne necə təslim olmasına inana bilmirdi, yana-yana danışdı. O, vətənpərvər idi, Vətənin hər qarışı onun üçün əziz idi. Ən böyük arzusu isə bir də o yerlərə qayıtmaq, o yerləri görmək idi. Əfsus, qayıda bilmədi, görə bilmədi. 2014-cü ilin may ayının əvvəlində dünyasını dəyişdi. Kəlbəcər isə hələ işğal altındadır...

Amma mən inanıram ki, biz o yerlərə qayıdacağıq, mütləq qayıdacağıq və bir vaxtlar Vaqif müəllimin tədqiq etdiyi o dağları, "imzalar" qoyduğu o sal qayaları bir-bir-gözə gətirəcək və onların cingiltili əks-sədalarını yenidən dinləyəcəyik!

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.

müəllimə dedim:

- Çobandır, yəqin nə isə maraqlı bir şey tapıb, bizə göstərmək istəyir. Bəlkə gedək, baxaq?

- Yaxşı, gedək görək, bu çoban qar-daş nə deyir? - o, mənim təklifimi yerə salmadı və - onsuz da o tərəflərə də

məklə həm onun nurlu xatirəsinə, həm də Kəlbəcəri yad edirəm. Ağzıbirdə qayadan asılı qalmış Musa adlı fəhləni xilas etməyimiz, gecələr Behram kişinin nağıllarını dinləməyimiz, Qalaboynu çayında forel balıqları tutmağımız, Qonurdağda çoban itləri üstümüzdə cumarkən